

פרוטוקול מס. 21

מישיבת ועדת העבודה

שהתקיימה במועצה המקומית יבניאל ובמעלות בעת סיור של הוועדה

יום ב', ל' בניסן, תשל"ד - 22 באפריל, 1974.

השתתפו בסיור ובישיבה:

חברי הוועדה: היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו

א. אנטבי

מ. גז

ל. דיציאן

מאיר כהן

ב.צ. קשח

מר צ. אלדורטי - יו"ר מועצת המנהלים של "עמידר"
מר א. לוי - מנהל "עמידר"
מר ט. לישנסקי - מנהל מחוז הגליל, "עמידר"
מר משה כהן (- סניף "עמידר", יבניאל
מר מזרחי (-
מהנדס לביא (-
פרופ' פולנר (- הסכניון בחיפה
פרופ' גורביץ (-

מר י. פנט - מנהל מחוז חיפה, משרד השיכון
מהנדס צלנר - משרד השיכון

יו"ר המועצה המקומית יבניאל,
חברי המועצה, נציגי מועצת הפועלים ואנשי המקום

יו"ר המועצה המקומית מעלות, חברי המועצה,
נציגי מועצת הפועלים ואנשי המקום.

ישיבת ועדת העבודה במועצה המקומית יבניאל

(בעקבות הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת קשת בנושא: התמוטטות בתים ביבניאל.)

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: החלטנו לקיים את ישיבת הוועדה ביבניאל, לרשום את הדברים שנשמע מכם כדי שישמשו כמסמך בפני הוועדה בבואה לדון בנושא וכן לקיים סיור בשטח ולראות את הבתים אשר בשכונת "עמידר".

אני מציעה שנשמע קודם-כל את הוות-הדעת של אנשי הטכניון על מצב הדירות הללו, מהן האפשרויות לשיקומן או האם צריך להרוס אותן. נשמע את ההסברים של אנשי "עמידר", שישיבו גם לשאלות של חברי הוועדה. לאחר מכן נצא לשטח כדי להתרשם ממצב הדירות באופן בלתי-אמצעי. המשך הדיון יתקיים במסגרת הוועדה במגמה להגיע לסיכום ולמסקנות.

פרופ' פולנר: לפני יותר מחודש הוזמנו על-ידי מנכ"ל חברת "עמידר" לטפל בבעיה של בתים אלה ביבניאל, בעיה שהתעוררה עקב ההתמוטטות של אחד הבתים.

ערכנו סקר של 48 הבתים אשר בשכונה. מצאנו ביניהם בתים שהם במצב די מסוכן. כמה מהבתים היו במצב בינוני, וכשליש מהם היו במצב טוב יחסית.

בתחילה חשבנו על הבתים המסוכנים ביותר. המצב לא היה ברור לנו. היתה סכנה ממשית שגם בתים אחרים יכולים להתמוטט כשם שהתמוטט אחד הבתים שבשכונה. הבעיה היתה של חומרים מאיכות ירודה שמהם נבנו הבתים וכן של הקרקע שהיא עובדת ונעה. כל עוד לא ראינו שיש אפשרות לתיקון מידי של בתים אלה, ביקשנו את פינויים. המדובר היה בששה בתים כאלה. ל"עמידר" לא היה תחליף לדירות אלה. הדיירים לא רצו לעזוב את הדירות. הצענו איפוא לעשות חיזוקים זמניים עד שחיה אפשרות לבצע תיקונים ממשיים בהתאם להמלצות שאנו צריכים לתח בזמן הקרוב.

אשר למצב הבתים האלה באופן כללי - לדעתנו יש אפשרות לבצע תיקונים אשר יבטיחו את יציבות המיבנים לטווח של כמה שנים - אי-אפשר לדעת בדיוק לכמה זמן. אבל לפרק זמן של 5-10 שנים אפשר להבטיח את הבתים האלה על-ידי תיקונים מסוימים. ודאי שלא נקבל בדרך זו בתים מושלמים שלא יהיו בהם סדקים. צריך איפוא לשקול האם כדאי לתקן את הבתים האלה, להשקיע בכך סכומי כסף ניכרים ולקבל בתים לטווח מסויים. בהתחשב במצב הנוכחי של המשק והמחסור בדירות כדאי אולי ללכת עכשיו לקראת פתרון זה, לשקם את הבתים ולנצל אותם עד המכסימום האפשרי, עד שהמצב הכלכלי יאפשר להחליף אותם בבתים חדשים.

לסיכום, הבעיות העיקריות נעוצות בסוג הקרקע עליה נבנו הבתים, בביסוס של הבתים שאיננו מתאים לסוג הקרקע; גם סייב הבניה הוא מאיכות ירודה, הבטונים אינם עמידים, הם הגבה מתחת לתקן. המשקל המצטבר של הגורמים האלה - קרקע עובדת, חמרים גרועים וכדומה - הם שגרמו להתמוטטותו של הבית. נשקפת סכנה כזו גם ליחיד הבתים אם לא ינקטו בצעדים. יש לבצע את התיקונים באופן דחוף ביותר.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: האם הגעתם כבר לסיכום סופי?

פרופ' פולנר: זוהי התרשמות ראשונה. עכשיו אנו צריכים יחד עם פרופ' שפירא לנסח את ההמלצות על שיטות התיקונים לחיזוק הבתים. אנו עומדים לעשות זאת בימים הקרובים.

אשר לסיבות להתמוטטותו של הבית, יש לנו על כך דעה כללית. רצינו לחקור קצת יותר את הנושא, ובהתאם לכך ביקשנו לפנות את השטח מההריסות כדי לעמוד על המצב באופן יותר מדויק. אני מקווה שנעשה זאת בקרוב.

אשר ליחסי הבתים - לאחר הסקר נמליץ על פתרון לגבי כל בית ובית בנפרד וכך נציע גם פתרון כללי לשיקומם של הבתים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: המשפחות האלה התגוררו באופן ארעי במועצה?

מר מ. כהן: התמוטט בית אחד. הצענו לשתי המשפחות שהתגוררו באותו בית דירות אחרות במרחק 200 מטר מאותו בית.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: מדוע הן סירבו להיכנס לדירות שהוצעו להן?

מר מ. כהן: הם טענו שדירות אלה רחוקות. יש לי רושם שהסיבה היא רצונן של משפחות אלה שיבנו עבורן דירות באותו מקום. אמרתי להם שקודם-כל יקבלו דירות למגורים, וכאשר נבנה באותו מקום - הם יקבלו שם דירות לאחר שיחזירו את הדירות שהם מקבלים כיום. הם לא קיבלו את ההצעה בשלב זה. הדירות האלה עומדות ריקות. השקענו בהן 6,000 לירות כדי להכשירן למגורים. השבוע פרצו ילדים לדירות והחלו לקלקל אותן. לא תהיה לנו ברירה אלא לאכלס אותן בדירורים אחרים. זוהי דירה מאותו סוג שהתפנתה, שהדיר הקודם עזב אותה.

מר ט. ליסנסקי: אני כמובן אינני איש מקצוע ולא אכנס לצד המקצועי. יושבים עמנו אנשי מקצוע, ביניהם מהנדס המחוז, המלווים את העניין, והם ישיבו לשאלותיכם.

בהזדמנות זו רצוי היה ללכת הלאה ולדון על עתיד קצת יותר רחוק. במסגרת 159 הדירות שהן ברובן מאוכלסות, צריך לדעת מה יהיה גורלה של שכונה זו בעתיד. צריך להקדיש לשכונה זו אמצעים לתיקונים ושיפוצים. אבל יש בעיה אחרת: המשפחות טוענות - ובצדק - אנו גרים ביבניאל עשרים שנה. היום נהרס בית, מחר הדירה תהיה צפופה. אנו רוצים לגור בדירה מתאימה. פעולה כזו נעשית בישובים שונים. מדי שנה נותנים לחושבים אלטרנטיבות בצורה של מספר מסוים של דירות מבנייה חדשה. מתקבל על הדעת שמדי שנה יוסיפו כאן לפחות 24 יחידות דיור חדשות בבתי בני שתי קומות, עם תשתית יותר חזקה, על-מנת שהתנועה של הדיירים לא תהיה מקרית. כיום מעבירים את הדיירים לדירות מאותו סוג.

פרט לעניין המקצועי של שיפוץ ותיקון הדירות, צריך לתת את הדעת גם לבנייה אלטרנטיבית. לאחר נושא התיקונים צריך להקדיש תשומת-לב לבעיות של דיור ושירותים אחרים בשכונה.

מר ע. אבדמסון: אני מקדם-בברכה את חברי ועדת העבודה של הכנסת בבואם ליבניאל. טוב מראה עין כאשר הוא בא בנוסף למשמע אוזן. חבל רק שאחרי שקורה האסון - והפעם בנס לא אירע אסון כבד - מתחילים לשאול מה קרה.

הבתים אשר בשכונת עמידר הם חשובים מחמת לכל סטנדרט. זוהי חוות-דעת של מהנדסים, שהיא הקובעת לגבי סייב הבנייה של הבתים האלה, אשר נבנו לפני עשרים שנה. כך בנו באותם ימים, ועכשיו חייבים למצוא פתרון מעשי לשכונה הזו.

מצב הבתים האלה? מדוע רק עכשיו אתם מטפלים בכך? מדוע צריך היה לחכות למה שקרה כדי להתריע על מצב הבתים שנבנו בשעתו לפי תקן שהיה רע, או בכלל לא לפי תקן כלשהו? האם לפחות היום אתם עושים באזור הזה את כל הבדיקות באותם שיכונים שנבנו לפי תקן-לא-תקן כדי שמקרים כאלה לא יישנו?

עד כאן באשר לעבר ולהווה. אני רוצה להציג מספר שאלות באשר לעתיד. אני מתעניין קצת בבעיות הבניה, לא בצד המקצועי. אני יודע מהו המצב. בכל-זאת איך אתם, אנשי עמידר, רואים את הפתרון לישוב כמו יבניאל, הן בקשר להרחבת המקום והן בכל הנוגע למתן פתרון לבתים הרעועים האלה, שהיום מנסים לתקן ולשפץ אותם בדרך של סלאי על-גבי סלאי?

היום נראה את חדרי הבטחון שהוסיפו לבתים - ואנשי הטכניון ראו אותם. אינני יודע עד כמה זה מסוכן, אבל הם משחקים משחק נפרד מהבתים אליהם הם צריכים להיות צמודים. (הערה: אולי זה לטובה.) נניח שהסדק בין החדר לבין חדר הבטחון הוא טוב. אינני מתיימר להיות מביין בצד המקצועי.

אני שואל: כיצד אתם חושבים לפתור את הבעיה בעתיד, כדי שיו"ר הוועדה וחבריה יוכלו להגיד בסיום מלאכתה של הוועדה לעצמם ולאנשי יבניאל: פחרנו את הבעיה. הבעיה היא רצינית. כיצד אפשר לפתור אותה?

ל. דיציאן: רצוני לשאול את פרופ' פולנר: כמה דירנת

בשכונה נמצאו כלא מתאימות למגורים?

האם נבדקו הדירות האלטנרטיבות שהוקמו? הן ראיות למגורים?

מאיר כהן: אני מצטער שלא סיירנו בשטח לפני הדיון. סיור מוקדם היה מקל עלינו להציג את השאלות.

שאלה לאנשי הטכניון: האם ידוע מתי נבנו בתים אלה, ומי בנה אותם? האם הרשלנות היא של החברה שבנתה את הדירות, או של המהנדסים שהיו צריכים לבדוק את תנאי הקרקע וסוג הקרקע לפני הבניה?

ושאלה לאנשי עמידר: שמענו שהבתים הם רעועים. מהו מצב האיכלוס? אני מביין שהצפיפות בדירות אלה היא גדולה. אם זוהי בעיה של איכלוס, הרי התיקונים והשיפוצים לא יפתרו את הבעיה.

בעיה זו היתה ידועה במשך שנים. בכל-זאת בשנה מסוימת, בשנת 1966, היה מיתון בארץ. לקבלנים רבים לא היתה עבודה. האם אי-אפשר היה לחשוב על פתרונות בעוד מועד, מה גם שהבעיה היתה קיימת גם בשנת 1966 והיא לא צצה היום?

י. אבטבי: האם יש תכנית-אב למקום כמו יבניאל

עם פרוגרמה לקראת העתיד, עם תכניות

לתיעוש ופיתוח? האם זו תישאר עיירה במתכונתה הנוכחית, או שיש תכניות לפיתוח המקום?

מ. גז: האם הגיעו ליבניאל עולים בחמש השנים

האחרונות, ואם כן - מאיזה ארצות?

מר ע. אברמסון: התשובה היא שלילית.

פרופ' פולנר:

הביוט הוא בסצב גדוע סאד. פרט לריחות
יש גם נזילות. יכל זה גורם להחרפת הסצב
הסטרוקטורלי של המיבנים. יש כאן תגובות שרשרת: כל חלחול של מים
בתוך האדמה מערער את הביטוס של המיבנים; תנועות הקרקע תורמות לשבריים
של רשת הביוט. איבני טומחה לביוט. אני מתאר לעצמי שיש אפשרות למצוא
פתרונות רבים לבעיה כדי שמערכת הביוט תהיה תואמת את סוג הקרקע. נוכחנו
לדעת שסוג הקרקע איבנו מתאים לרשת הביוט.

לשאלה בענין מספר הבתים שאינם ראויים
לסגורים - זאת איבנו יכולים להגדיר. אנו כמהנדסי קונסטרוקציה יכולים
לחות דעה אם בנין זה הוא מסוכן או לא, אם הפדקים האלה הם מסוכנים
או לא. את ההגדרה אם הבתים ראויים לדירור או לא - אני משאיר לגורמים
אחרים.

ד"ר צ. קשת: הכוונה היא אם יש בכך משום סיכון או לא.

פרופ' פולנר: ראינו 6 בתים כמסוכנים ביותר.

ג.מ. קשת: בבתים אלה גרות 12 משפחות.

פרופ' פולנר: כמה מהם לא היו מאוכלסות.

ביקשנו את פינזיים של הבתים האלה.
בשליש מכלל הבתים האלה היו נזקים, אבל לא ראינו בכך סיכון מידי.
מדובר על שליש מתוך 48 בתים.

א. אבטבי: לא נערך פקר לגבי כל הבתים, שהרי 156
יחידות הן בטיפולה של "עמידר".

פר ע. אברמסון: בתים אלה אינם באותו סקום, אלא בשכונה יותר
טובה.

פרופ' פולנר: האם בדקנו את הפתרונות האלטרנטיביים שהוצעו
למשפחות? לא בדקנו דירות אלטרנטיביות.

פרט לששת הבתים האלה, לא ראינו בשאר הבתים
שבשכונה סכנה פיידית לגורים בהם.

סאיר כהן: שאלתי של מי היתה הרשלנות - של הקבלן, או
של אלה שהיו מופקדים על ההשגחה?

פרופ' פולנר: השווחן שבבתים האלה, אשר נבנו לפני 15-16
שנה, זו התופעה שבאותו זמן הבניה היתה גרועה.
היה פחפור בטלט, והקבלן חסך בטלט ולא השתמש בכמות הדרושה.

סאיר כהן: צריך היה לקיים פיקוח על הבניה.

היו"ר ע. ארבלי-אלטוולין: את הסוגיה הזו הצגנו בוועדה. אנשי
משרד השיכון השיבו על השאלה בענין טיב
הבניה באותו זמן.

פרופ' פולנר: יש גם אחריות של הממכרן. הביטוס של
הבתים לא היה מתאים. היתה גם אחריות
של הקבלן שלא השקיע חסרים מתאימים. הבניה היתה באיכות ירודה.

מהנדס לביא:

אני מבקש להסלים את האינפורמציה על מערכת הביוב. המערכת הקיימת איננה מתאימה לסוג הקרקע. כל שינוי בדיטוינות הקרקע גורם מיד לפדקים במערכת. בחנו את הנושא לא היום ולא אתמול אלא לפני שלוש שנים במטרה למצוא פתרון. כדי לשנות את מערכת הביוב צריך להקטיע - לפי הערכה גסה - כחצי מיליון עד מיליון לירות.

מר א. לוי:

קיבלתי הוות-דעת של מהנדס ביוב.

מר צ. אלדורטי:

יתכן שכמה דברים שאומר נאמרו כבר בישיבת הוועדה הקודמת. אני מצטער שלא הייתי

באותה ישיבה.

אני חושב שבוענין יבניאל צריך לומר כמה מלים של רקע. יבניאל הוא אחד משרשרת הישובים הוותיקים, שההרכב של אוכלוסייתו כולל עולים חדשים שעלו לאחר קום המדינה. דומני שהאוכלוסייה של עולים חדשים שהגיעו ליבניאל עולה במספרה על האוכלוסייה שהיתה באותו מקום לפני קום המדינה. אבל למרות זאת, יבניאל איננה נחשבת לעיר פיתוח. דבר זה משנה תכלית שינוי לא את הגישה כלפי הישוב, אלא את הגישה כלפי הנושאים שצצים ועולים במקום. כולכם יודעים מהם התמריצים שנותנת הממשלה לערי פיתוח. התמריצים אלה אינם נתלתה של יבניאל. לכן מדי פעם מתגלים דברים שאינם טובים. יבניאל איננה מקבלת את אותם התנאים שיכולה לקבל חצור, למשל. הייתי חייב להקדים ולומר זאת, כי מצביע על קו של מחשבה.

אשר לתושבים עצמם - לפי החומר המונח לפני, יש ביבניאל 2,000 תושבים, כאשר "עמידר" חולשת על המגורים של 816 תושבים, שהם מהווים כ-40% מכלל התושבים של יבניאל. לא כל הדירות ביבניאל הן בטיפולה של "עמידר". למעשה מטפלת "עמידר" ב-156 דירות.

אני מצטער שצאיג משרד השיכון איננו נוכח בישיבה זו. הוא חלה ונמצא אמנו לבוא לפגישה. אינני רוצה להסיר מאחריותה של "עמידר", אבל חלק גדול מהפעולות, ובעיקר הפתרונות לדיוור, הם בתחומפי אחריותו של משרד השיכון. הנושא נגללותו הובא בפני ועדת העבודה של הכנסת, והיא דנה בו לפני ולפנים.

כמשך מספר שנים נעשו בתחומי השכונה פעולות שונות על-ידי "עמידר" בהיקף של 300 אלף לירות. אולם לאור המגמה של "עמידר" שהתגבשה עוד לפני כשנה וחצי, אותה מגמה לפייה את פעולות הפיתוח הסוגנות מבחינה של כבישים; מדרכות, צינורן, החזקה בתיים וכל הכרוך בהחזקה - הרי כשנה זו, שנת 1974, הוקצה מכום של 140 אלף לירות לגשר פעולות הפיתוח ביבניאל. אם יבניאל תוכל לעמוד בפיתוח טואץ - נשלים גם את הפעולה הזו. אנו רוצים להגיע לישובים הקטנים כמו מנחמיה, יבניאל, יסוד-המעלה או ראש פינה, ולבצע שם בשכונות שלנו את כל פעולות הפיתוח, כולל שיפוטים, תוך פרק זמן קצר יחסית. כל יחידות הדיוור ביבניאל, שהן בתחום טיפולה של "עמידר" - 160 יחידות - ישופצו תוך שנתיים. כל מה שאנו עושים בישובים אחרים תוך פרק זמן של חמש שנים, כאן נבצע תוך שנתיים. ואם יצטרכו שוב לשפץ, בחזור על הפיבצע מאדש. זוהי המגמה בישובים שאינם בגדר ערי פיתוח.

אשר לנושא של תוספת חדרים והרחבת דירות - היום, בשנת 1974, אנו מאבדים את תחושת הזמן. כראש מועצה מקומית של ישוב שהיה קטן וגם היום איננו גדול כל-כך זוכר היטב את אושרם של התושבים שהוסיפו חדר לדירתם. אז הם לא הביאו בחשבון את השיקולים של הבניה שעמד עליהם חבר-הכנסת קשת שעל-ידי ההרחבה הרסו כאילו חדר. המגמה הזו במרבית המקרים של תוספת חדרים השתנתה תכלית שינוי. יש עוד כמה מקומות שבהם מתגלים קשיים. מנכ"ל "עמידר" כיום היה אחראי בשעתו לנושא של הרחבת הדיוור. הוא ירצה על הנושא ביתר בהירות. בזמנו זו היתה בשורה שהבאנו למשפחות, שראו בכך תוספת מרחב מחיה.

יחד עם זה, אם תעיינו בחומר שלפניכם תוכלו לראות שמתוך 156 דירות - 101 זכו בתוספת חדר, לפי השיטה שנקבעה בשעתו, כאשר עוד 12 דירות הן בשלבי הרחבה. לפי הקריטריונים שנקבעו על-ידי מועצת המנהלים של "עמידר" באישור משרד השיכון, כל משפחה שתהיה זכאית להרחבה על-פי קריטריונים אלה, תזכה במרוצת השנה בתוספת בניה. אם תתגלית עוד חמש משפחות כאלה ונצטרך להרחיב דירות נוספות - נעשה זאת.

לעצם העניין - יש לבחון את הפתרון לטווח קצר ובינוני. לטווח קצר - "עמידר" תחן את הפתרונות שביכולתה לתת. כל הבתים שאפשר יהיה לתקנם בצורה שלא יהיו סכנה - יתוקנו. אם נצטרך להיות מעורבים יחד עם משרד השיכון בפינוי - נעשה זאת.

לטווח ארוך יותר הפתרון טמון בתוספת בניה חדשה של כ-24 יחידות לשנה. בעניין זה אני מצטרפת לדעה שהביע מר ליסנסקי. נצטרך להגיע למצב שכל שנה יוסיפו 24 יחידות לפתרון בעיות הדיור של החושבים, כאשר מראש ידוע שחלק מהבתים המסוכנים הולכים ונהרסים על-פי תכנון מתאים. זהו הפתרון ליבניאל. כל השאלות האחרות על משיכת עליה וקליטת עליה ביבניאל אינן בתחום של "עמידר".

אני בהחלט חושב שעניין הביוב מהווה מיסרד רציני. נצטרך במסגרת ההלוואה של הבנק העולמי והתכנון של משרד הפנים ומשרד השיכון להקיף את כל האזור, גם את פוריה ונוה-עובד. פתרון בעיית הביוב יעלה הון תועפות, מעל ומעבר והוצאה היחסית לביוב בעיר, כי כאן המרחבים הם עצומים.

זה ישתלב עם התכנית הארצית?

ב.צ. קשת:

נצטרך למצוא את הפתרון במסגרת תכנית אזורית לפחות, כי חשוב היכן יהיה אגן הניקוז.

מר צ. אלדורטי:

הכנו דין-וחשבון אשר כולל את כל ההיסטוריה של השכונה. השכונה הוקמה בינואר 1958. הקבלן היה מר שקד מנתניה. היא נבנתה על-ידי חברת שיכון עובדים, באמצעות אגף השיכון.

מר מזרחי:

נבנו 48 בתים דו-משפחתיים על קרקע מכנית עובדת. כתוצאה מכך כעבור שנה כבר היו סדקים. מאז התחלנו לתקן את הבתים בשיטות שונות. כל פעם שנודע לנו על חומר חדש או על שיטה חדשה לתיקונים - אימצנו אותם.

בשנים 1963-1966 ביצענו תיקוני יציבות

יסודיים ברוב הבתים על-ידי יציקת עמודי קיר. השתמשנו לצורך זה בפלדה מעולה. את הפעולה הזו ביצענו ב-30-35 בתים, והיא אמנם סייעה לחיזוק הבתים.

בשנת 1970 נודע לנו על בית שהתחיל להראות

סימנים של התמוטטות. חפרנו יסודות ויצקנו עמודים.

בית מס. 27 הוא בית שהתמוטט ללא כל התראה.

קאן לא הייתה בעיה של מים. אם הבור עלה על גדותיו, היה זה הרחק מהבית. חבטון היה חלש. דבר זה אי-אפשר היה לחזות מראש. לא היו סימנים. יש להניח שבאותן שעות ספורות חלפו מטוסים בשמי הישוב. יתכן שהבום האווירי זירז את התמוטטות של הבית. יתכן שזה היה קורה בעוד חצי שנה.

לעניין הביוב - לגבי 50% מהבתים מערכת הביוב

נבנתה בגובה. הערתי על כך בשעתו. הארכיטקט טען שאסור להתקין מערכת ביוב בכניסה לבית. קיבלתי את הדין. כמעט כל חדשים היינו עוברים בית-בית כדי לבדוק את המצב.

בתים אלה נמצאים באופן מתמיד בתיקונים ושיפוצים.

מאיר כהן:

מר מזרחי: ידועים לנו הליקויים במערכת הביוב. הקרקע היא מכנית. את השטח אין מנקים. הדיירים הקימו צריפים ומתקני חימום על מערכת הביוב. כל זה הפריע לנו לבצע את התיקונים בביוב.

נוסף לכך הפרנו כשלושים בורות בתקופה זו.

מאיר כהן: האם יש לכם הערכה כמה הושקע בתיקונים אלה במרוצת הזמן?

מר מזרחי: אפשר להכין הערכה כזו.

מר א. לוי: אנו רואים בוועדת העבודה במשך שנים רבות שותף שלנו ולא גוף שאנו צריכים להתנצל בפניו. לעתים קרובות ועדת העבודה מושיטה לנו עזרה. גם אנו מנהלים מאבקים ביחס לתקציבים הדרושים לפעולות שאנו רוצים לבצע, ולא תמיד הדבר ניתן לנו מסיבות אובייקטיביות.

אני מקדים הערות אלה כתשובה לדבריו של חבר-הכנסת קשת. אני מברך על היוזמה שלו, אם כי לא אני צריך לחלק ציונים לחברי-הכנסת. היה טיפול מתמיד בבתי אלה. מייד לאחר התמוטטותו של הבית לא היכינו שנוזמן לוועדת העבודה כדי להתחיל בפעולות. עוד באותו יום היו אנשינו בשטח וברדקו את המצב. מהנדס שלנו עם מומחים לנושא נתנו לנו חוות-דעת. לאחר שהנושא הפך לענין ציבורי, ביקשנו גם ממשרד השיכון לבחון את המצב. יצאה למקום ועדה בראשותו של מר יניד, בחנה את המצב בשטח והגישה לנו מסמך. במסמך הזה כתוב שוועדה של מהנדסים איננה רואה שיש סכנה מיידית לאיזה מיבנה. יחד עם זה, היות והנושא הוא ציבורי, הם מבקשים שנוזמין בחינה של אנשי הטכניון לגבי מצב הבתים האלה. ואמנם פעלנו מייד בהתאם להמלצה במסמך. התקשרנו עם פרופ' פולנר מהטכניון. אני רוצה בהזדמנות זו להודות לו על העבודה שנעשתה על-ידי אנשי הטכניון מעל ומעבר לדרישות המקצועיות המיידיות. העובדה שהוא נמצא אתנו כאן ונותן הסברים מעידה על כך שהוא איננו מסתפק רק בכדיקות הנדסיות.

אני רוצה להודיע כאן שכל המלצה של אנשי הטכניון תבוצע במלואה, ללא הסתייגויות, ויעלו התיקונים ככל שיעלו.

היתה בעיה של 5-6 בתים שהודיעו כי הם מסוכנים. לא היתה לנו אפשרות אלא לבקש את פיננסי הדיירים מבתי אלה. לאחר מכן, לפי הצענו, נמצא פתרון זמני. עבודה זו בוצעה מייד, בלי לחסוך באמצעים, ובלי ללכת לפי הפרוצדורה של מכרזים וכדומה. דומני שהיום לא נשקפת סכנה לשום משפחה בשכונה.

חבר-הכנסת קשת שאל אותי אם אני שקט. רצוני לומר לכם, שהמנכ"ל לא צריך ולא יכול לישון אף לילה בשקט. זו לא רק בעיה של יבניאל. יש עוד הרבה בתים בכל הארץ. בענין יבניאל, אחרי שעשינו מה שעשינו, אני יותר שקט. באותם שבועות בהם ירדו גשמים עזים התפללתי כל הזמן שהגשמים ייפסקו למרות שאני יודע בסובתה של החקלאות. אנו לא ישנים בשקט לא בגלל הבתים שיש בהם סדקים, אלא בגלל בתים שאינם מראים כל סימנים שיש בהם אתראה. לצערנו, דברים כאלה קורים.

בענין הביוב - ביקשנו לצאת לצאת למקום ולהציע תכניות. עד להחלטה על ביוב אזורי או מרכזי, נעשו בינתיים פעולות שונות. בינתיים נחפרו כ-30 בורות. אנו עומדים בפני דילמה: אם יהיה ביוב מרכזי, מדוע להשקיע כל-כך הרבה כסף בביוב מקומי ארעי? אם צריך להרוס את הבתים, למה להשקיע כסף בביוב? אם לא יהיה ביוב מרכזי, אם הבתים הם יציבים ואם נקבל את האישור מבחינה אקולוגית וניתן יהיה להתקין מערכת ביוב אזורית - הרי לפי הערכתנו היא צריכה לעלות כ-130 אלף לירות. כל הכוונה היא להרחיק את הביוב מהבתים. תהיה בעיה של קבלת רשיונות. אין לכך משמעות גדולה אם ההוצאה תהיה 130 אלף עד 200 אלף לירות. נעשה זאת אם נראה שיש בכך פתרון לתקופה סבירה, ל-8-10 השנים הקרובות.

יש חכנית עקרונית - זו עדיין איננה חכנית מפורטת. לאחר שיסתיימו כל הבדיקות נתן פתרון גם לבעיות הכיוב.

אשר לשאלה בענין התכנון בעתיד של המקום - לא אנו הכתובת. את השאלה יש להפנות למשרד השיכון ולמשרד הפנים. לנו נראה כסביר לבנות ביבניאל כל שנה 12-24 דירות חדשות.

מאיר כהן: מה עושים הזוגות הצעירים?

מר ע. אברמסון: הם עוזבים את המקום.

מאיר כהן: לו היו מעמידים לרשותם דירות, הם היו נשארים ביבניאל?

מר ע. אברמסון: לא דירות מסוג הדירות שהן בשכונה.

מר א. לוי: לפי הנתונים שבידי, אין ביבניאל צפיפות בלתי-סבירה. קיבלנו 8-9 הזמנות להרחבת דיוור ולא 50 או 100. בשבילי זוהי איננה צפייה שאין עוד צפיפות גדולה. אין בעיה שאי-אפשר להוסיף חדר אם בעבר הוסיפו חדר אחד. לפי התכנון שהונהג לפני שנתיים, איננו מוסיפים עוד חדר בצד, אלא בונים חדר אחד או שניים לפי הצרכים מאחורי הבית עם שירותים נוספים. את התוספות בדירות בונים כבר לפי התכנון החדש.

מר ע. אברמסון: מהו השטח של החדר שמוסיפים לדירה?

מר א. לוי: השטח נקבע לפי הצרכים. אין מוסיפים פחות מ-18 מ"ר. אם זוהי משפחה בת עשר נפשות, אין מניעה להוסיף חדרים נוספים. אני מצטער על הניסוי: טלאי על-גבי טלאי, כי בדרך של טלאים כביכול פתרנו בארץ למעלה מ-14 אלף בעיות של צפיפות. בסופו של דבר אני רוצה לומר במלוא האחריות, שתוספת חדר בבית בן קומה אחת היא עדיפה על החלפת דירה בשטח של 40 מ"ר לדירה בשטח של 50 מ"ר בבנין עם כמה קומות, עם כל הבעיות של צפיפות ושל חדר מדרגות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: נכון שמדובר היה קודם לקיים את הסיור ואחר-כך את הדיון.

רצוני לומר שהמקרים שאירעו ביבניאל יכולים לקרות גם במקומות אחרים בארץ, גם בערים הגדולות. אני יודעת על בתים בתל-ברוך, ששם הבניה היתה אולי יותר טובה, אבל בגלל סוג הקרקע כנראה נוצרו סדקים גדולים בקירות. כל התיקונים והשיפוצים לא עזרו, והסדקים חזרו. בעבר בנו ללא בדיקות מוקדמות של סוג הקרקע, וכך אנו עדים לתופעות כאלה.

אנו עומדים בפני עובדה קיימת וצריך לעשות הכל כדי לתקן את מה שניתן לתיקון כדי שהמשפחות לא ימשיכו לסבול ויימצא פתרון מניח את הדעת לבעיית המגורים שלהן.

מהדברים ששמענו מסתבר כי מצד "עמידר" היה מעקב מתמיד ורצוף אחר כל מה שמתרחש בדירות האלה. "עמידר" טיפלה בדירות במשך כל הזמן, חיזקה אותן, שיפצה אותן. אבל הטיפול הזה לא היה בו כדי לפתור-סופית את כל הבעיות. אנשי "עמידר" השתדלו לעשות כמיטב יכולתם כדי למנוע תופעות כאלה. אבל קרה מה שקרה, ואנו עומדים בפני עובדה זו.

אני מצטרפת לדברי ההערכה של מר לוי לאנשי הטכניון, שבאו למקום וערכו את כל הבדיקות. חשוב שנשמע את הוות-דעתם המסכמת לפני שננסח את המסקנות שלנו. הוות-דעת זו תנחה אותנו כיצד לטפל בנושא ואיזה המלצות להמליץ.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו :

אני רואה את הבעיה בכמה מישורים. טוב שפינו את המשפחות. הוסיפו בהודעה את ענין האחריות, שאם לא-כך יתכן שהמשפחות לא היו יוצאות.

מר ע. אברמסון : שום משפחה לא יצאה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו : לו חלילה היה קורה אסון היו מטילים את האחריות על "עמידר", שלא הזהירה את הדיירים בעוד מועד.

יש 12 משפחות שהדירות שלהן הן מסוכנות, לפי חוות-דעת מקצועית. לאלה חייבים לדאוג לדיור חלוף. אם חוות-הדעת אומרת שהדירות הן מסוכנות, האחריות בכל-זאת תיפול על אלה שקיבלו את חוות-הדעת ולא דאגו להוצאת המשפחות מהדירות. לדעתנו הפתרון צריך להיות במקום, עד כמה שזה ניתן. אם לא ניתן בשלב זה לתת להן דיור במקום, צריך למצוא להן פתרון זמני מחוץ למקום. יתכן שאנשים אלה מחכים שהוועדה תסיק את מסקנותיה. הם ממתנים להמלצה אשר תחזק את עמדתם.

הדבר הראשון הוא דיור חלוף לאותן משפחות

חגרות בדירות מסוכנות.

עשו שם תמיכה זמנית המבטיחות את הבתים לזמן קצוב של חדשים עד שיבוצעו תיקונים

פרופ' פולנר :

יותר יסודיים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו : הסכנה טרם חלפה?

התיקונים האלה מבטיחים שלא תהיה סכנה מיידית.

פרופ' פולנר :

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו : אחת אומר שסכנה מיידית לא קיימת. זהו פרס חשוב.

פתרון מניח את הדעת וסופי הוא להחליף את המגורים הנוכחיים בדירות של קבע. אנו נתמוך בהצעה שהועלתה על-ידכם בענין בניה חדשה. כדי לחדש את פניה של יבניאל, להזרים אליה דם חדש אם על-ידי עליה ואם בדרך של משיכת אנשים מחוץ למקום, וגם כדי לעודד את בניה להישאר ביבניאל - צריך להתוות תכנית המבטיחה בניה חדשה של מספר מסוים של דירות מדי שנה בשנה. אנו תומכים בתכנית כזו ונמליץ עליה. עד שיימצא פתרון קבע של דיור אחר לכל המשפחות האלה צריך לדאוג לכך שחנאי הדיור בדירות הקיימות יהיו סבירים ונאותים מכל הבחינות ולא רק מבחינת הצפיפות. אנו עדים לכך ש"עמידר" מבצעת כיום שיפוצים ותיקונים בדירות בשיטות יותר חדישות, ולא כפי שהיה בעבר. אני רוצה להניח שההרחבות בעתיד תהינה ברמה יותר גבוהה הן באשר לשטח של האדירים הנוספים, הן לגבי הצורה והן לגבי התכנון הפנימי, וזאת כדי לאפשר למשפחות לגור בתנאי דיור מתקבלים על הדעת.

זה מה שאני יכולה לומר בשלב זה. עכשיו נצא לסייר בשטח. לאחר מכן נקיים את הדיון במסגרת הוועדה ונגיע למסקנות.

ישיבת ועדת העבודה במעלות

מ"מ ראש המועצה מר שלמה: במהלך הסיור שלכם במעלות שמעתם את דבריו של ראש המועצה, מר בן-יעקב. רציתי להוסיף כמה דברים להשלמת התמונה.

התרשמתם שמעלות היא עיירה יפה, מכל מקום נשקף נוף מרהיב. מעלות הוקמה בשנת 1956, אבל היא לא התפתחה בקצב הרצוי. היתה תחלופה של 35 אלף תושבים במרוצת השנים האלה, וזה אומר הרבה. אנו רוצים שהעיירה שלנו תתפתח ושייבנו בה שיכונים ברמה גבוהה ולא דירות קטנות שבעוד כמה שנים ניאליץ לאחד אותן. נכון שכיום מאחדים דירות, אבל לא תמיד הדבר ניתן. "עמידר" צריכה להתוות תכנית של אכלוס, שלא תחייב שינויים והרחבות.

אנו מעוניינים במרכז מסחרי גדול, שישרת את התושבים. המדינה צריכה לעזור לנו לא רק לבנות את המרכז, כולל הסופרמרקט, אלא גם לדאוג לכך שהסופרמרקט יימסר לחברה שתוכל להפעיל אותו ביעילות. צריך להציע לחברה כזו תנאים טובים, שאם לא כן שום חברה לא תהיה מוכנה לבוא.

בנושא של הפניית עולים למעלות - לצערנו עד היום לא זכנו לקבל עולים. ואם העולים אינם רוצים לבוא לכאן, לפחות שיהיו לנו שיכונים כדי לקלוט זוגות צעירים המוכנים לעבור למעלות. יש אנשים שהביעו נכונותם לעבור לגור במעלות, אבל לא יכולנו להציע להם תנאים מתאימים.

בישיבת הנועדה בכנסת הסברתי שיש לנו היום ויכוח עם הצעירים במקום שרוצים לעזור. הם טוענים שצעיר איננו יכול להגיע לדירה כדי להינשא. אין כאן אפילו אולם מתאים לחתונות.

בסיכום דברי אני מבקש שתקום ועדת שרים

לפיתוח מעלות.

הצענו שעמידר תקדיש יותר חשומת-לב למעלות ותפנה לכאן אמצעים להרחבת דירות, לשיפוץ דירות ולפיתוח.

אני רוצה להוסיף - ומבקש שהדברים יירשמו - כי מנכ"ל משרד השיכון הבטיח וגם הבהיר לאנשי עמידר, לדבריו, שבכל הנוגע לפיתוח ואיחוד דירות לא תהיה בעיה של תקציב. דיברתי עם מנהל המחוז של עמידר והוא אמר, שדבר כזה לא קיים.

מר הרורי:
(מזכיר מועצת הפועלים)
במעלות יש חמשה מפעלים. מפעל אחד בטחוני המעסיק 150 פועלים; מפעל "גבור" המעסיק 170 עובדים; מפעל "טלרד" המעסיק 80 עובדים; מפעל פלסטיקה המעסיק 25 עובדים; מפעל לייצור מיכלי חלב המעסיק 20 עובדים. כל הפועלים האלה עוסקים בעבודות פשוטות שאינם דורשות מומחיות. למרכז הקליטה מגיעים עולים אקדמאים. אנשים אלה אינם יכולים להיקלט במפעלים, ולכן הם גם עוזבים את מעלות.

תע"ש יכולה להפנות לכאן עבודות מחוכם שבהן אפשר יהיה להעסיק מהנדסים המגיעים כעולים חדשים למרכז הקליטה.

בעיה נוספת: לפי החלטת ועדת השרים לאזורי פיתוח הוחלט שיוקם אזור התעשייה ליד מחצבת יחיעם. המרחק הוא 12 ק"מ ממעלות. לאדם שיעבוד באותו מרכז יהיה יותר נוח לגור בנהריה ולנסוע לשם 7 ק"מ במישור מאשר לנסוע מרחק של 12 ק"מ ממעלות בדרך עם עליות ומורדות. מרכז כזה צריך היה להקים באזור מעלות.

מפעל "גבור" מעסיק 170 עובדות, רובן מכפרי הסביבה, דרוזיות ונוצריות. הוא מעסיק 80 פועלות יהודיות בלבד.

מר דרורי:

הפניית תעשייה מתוחכמת למעלות כדי להעסיק בה עולים חדשים המגיעים למרכז הקליטה - לא רק זוהי הבעיה; לעולים חדשים צריך לחת שיכון ברמה של השיכונים שמקבלים עולים בתל-אביב או בחיפה. כמה עשרות עולים הביעו את רצונם לגור במעלות. לא יכולנו לספק להם לא עבודה ולא שיכון. שר הקליטה הקודם פעל רבות כדי לסייע למעלות לקלוט עולים. הצלחנו סוף-סוף לקלוט במעלות זוג עולים חדשים, וזאת במשך ארבע שנים שקיים כאן מרכז הקליטה.

מ"פ ראש המועצה העלה את הבעיה של קליטת זוגות צעירים ממרכז הארץ. זוהי בעיה קשה. יש 150 זוגות הרוצים לגור במעלות, אבל אין לנו תשובה עבננס. ישבנו עם מר פנט בחיפה, אחרי שהיתה שביחת שבת של כמה משפחות. לא הצלחנו למצוא פתרונות לנושא. יש להפעיל בניה ולהקים שכונות חדשות במעלות.

בעיה כאובה נוספת היא בעיית החינוך. מערכת החינוך שלנו טעונה תגבור. יותר מ-70% מהמורים באים מעכו, מחיפה ומהקריות.

אני חושב כי ממשלת ישראל צריכה להחליט אם היא רוצה בקיומה של מעלות, ואם היא מחליטה בחיוב - יש להזרים למקום כוחות נוספים כדי שמעלות תתפתח ותהיה עיר ואם בישראל כמו כל עיר אחרת; אם לא - יש לחסל אותה.

הכל מדברים היום על קרית-שמונה. לבי עם אנשי המקום ואני משתתף בצערם. אבל צריך לזכור שאנו נמצאים באותו מרחק כמו קרית-שמונה מהגבול הלבנוני - במרחק של 7 ק"מ, ובינינו לביין הגבול לא מפרידים ישובים יהודיים, מה שאין כן קרית-שמונה, וזה יכול להיות יותר מסוכן. אני תפילה שלא יגיעו חבלנים לשום ישוב בישראל, אבל זה עלול לקרות. אני רוצה להתריע על מצב זה בפני ועדת הכנסת היום ולא מחר כאשר עלול להיות מאוחר.

פר אליהו בן-יעקב: גם המוסד הזה בו אנו מתארחים היום לא הוקם בנקל. בשלבי ההקמה של בית הארחה זה טענו רבים שזוהי השקעה על קרן הצבי. הוכחנו שאין זה נכון. כיום יש כאן 184 מיטות ועוד 26. בשלבי תכנון עוד 40 חדר, כלומר 80 מיטות.

יתכן שלמעלות יש מזל שאיש לא ציפה לו. כאשר הוקמה מעלות ניסו להביא אליה עולים. הקימו במקום משקי עזר. היו חושבים שנשארו, ורבים עזבו. האנשים הטובים עזבו את מעלות, כי לא היה להם מה לעשות כאן. המזל הוא שבני אלה שנשארו בשעתו חיים היום במעלות בכבוד וגאים על כך.

אינני חושש מהקמת מרכז תעשייה כבדה באזור כברי. נהריה איננה אותה נהריה של ימים עברו. היום אנשים מעוניינים לגור במעלות. אבל איזו עיירה נגיש להם, האם זו של ימי קדם, אותה עיירה שנבנה ב-1956? עדיין קיים כאן אותו סטנדרט של בניה. יתכן שפה ושם בונים דירה נאה, אבל הדבר מחייב חשלומים גבוהים. היתה תקופה שהנהלת משרד השיכון התחשבה בצונם של אנשי המקום לרכוש את הדירות. נמצא לכך פתרון על-ידי מתן סובסידיה וכן הלוואות עומדות לרוכשים. אלה שהצליחו לרכוש את דירותיהם גרים בהן עד היום. הם משלמים את המשכנתא. הצלחנו להחדיר את התודעה שתושבי מעלות יכולים לרכוש את דירותיהם. יש לכך חשיבות רבה, כי אדם הגר בדירה שלו - שומר עליה ועל מעלות.

שאלתי את אנשי משרד השיכון: היכן תקציב השיכון של מעלות? את כרמיאל תכננו ובנו והיום מתחילים להרחיבה. ומה על מעלות? פיתוחה של מעלות זה חלק בלתי נפרד מיהוד הגליל. אנו חיים בסביבה של מיצוטים.

במעלות מתחילים לבנות את הבתים בלי להקים את המוסדות הדרושים, כולל בתי-ספר. אמרנו כבר ב-1957 שלא יתכן לבנות את בתי-הספר לילדים שלנו מחוץ למעלות. הציעו לנו לשלוח את הילדים

סדר אליהו בן-יעקב:

לביית-ספר של המועצה האזורית מעלה-הגליל. בחרשיחא הקימו בית-ספר לחטיבת-הביניים. במעיליא הקימו בית-ספר בהשקעה של 600 אלף לירות. משקיעים כספים בהקמת בתי-ספר בכפרים ולא במעלות. לאן נשלח את ילדינו? הילדים שלנו מפוזרים בכמה בתי-ספר בסביבה. עדיין לא הצלחנו לבטל את שירות האוטובוסים אשר מסייע לילדים לבתי-ספר בסביבה.

למפעל תע"ש יש היום בעיות של כוח אדם. כאשר ניתן להציע לאנשים תעסוקה, מתעוררות בעיות של דיור. השקענו מאמץ רב באותו עולה יחיד שגר במעלות, בתקווה שזה יהיה פתח תקווה למשיכת עולים נוספים. היתה דירה אחת בקומה רביעית, ואותו עולה הוא רופא שיניים. יש במעלות מרכז קליטה, שבו שוהים עולים ששה חדשים. אם היינו מצליחים להציע להם עבודה מענינת ושיכון נאות, חלק מהם לפחות היה נשאר במקום.

גב' דולי דרורי: שוכנעתם שמעלות זקוקה לשיכון ולפיתוח. השאלה היא: מה לעשות ואיך? דובר על שיפוץ דירות, על הרחבת דירות. אבל לא בכל מקרה ניתן לעשות זאת. גם כאשר משפחה גדולה בת 10 נפשות זוכה לדירה גדולה, אין באותה דירה מקום לשולחן אוכל שסביבו יכולה לשבת כל המשפחה ולאכול בצוותא. פשוט התכנון של הדירה הוא לקוי ואינו מביא בחשבון את צרכי המשפחה ואורח חייה.

עבדתי בטהוויקט לקידום האשה שיזמה מועצת הפועלות בשיתוף עם משרד ראש הממשלה, המרכז לדמוגרפיה. באותם חוגים נסינו להחזיר בקרב הנשים את התודעה עד כמה חשובה ההופעה החיצונית של האשה; שהאשה צריכה להקדיש זמן לילדיה, לשוחח אתם; עד כמה חשוב שהמשפחה תבלה יחד, תשב יחד ליד השולחן. אבל מסתבר שהתנאים בדירות אינם מאפשרים למשפחה לקיים חיים כאלה. אין פינת אוכל מתאימה, הילדים נאלצים לישון בחדר האורחים. הנושא של תכנון הדירה טעון פתרון מידי.

מר א. ברכה: חברי הציגו את מירב הבעיות של מעלות. אני מבקש להוסיף כמה דברים כדי להשלים את התמונה.

יש לי טענות נגד השיכון. משרד השיכון במדינת ישראל בונה דירות, אבל לא לפי הצרכים. אין כל תכנון בבניה. כאשר אנו זקוקים לדירות של 100 מ"ר, בונים דירות בשטח של 56 מ"ר; כאשר אנו זקוקים לדירות של 56 מ"ר - בונים דירות של 80 מ"ר.

מר פ. זילברשטיין: פנו אלי חברים מנהריה וגם אורחים מחו"ל, שהתרשמו לטובה ממעלות, ושאלו: היכן אפשר לקנות כאן מגרש? לא היתה בפי תשובה.

במקרה הגיעה לידי התכנית של המרכז המסחרי. לפי התכנית יהיו במרכז הזה חנויות רבות, אולם קולנוע וכדומה. אבל אין שם כלל מגרש חניה.

אין מקומות חניה בעיירה, הכבישים הם צרים, ואפילו לא משאירים מקום להרחבת הכבישים. זהו תכנון לקוי.

התכנון במעלות צריך להיות שונה מזה שבאילת. מזג האוויר הוא שונה בתכלית. צריך להביא זאת בחשבון.

בזמן המלחמה ולאחריה הוציא משרד החינוך הוראה בענין המקלטים בבתי-הספר. הם ביקשו לדעת לכמה ילדים יש מקומות במקלטים בבתי-ספר. אינני מדבר עכשיו על הציבור הרחב. ערכנו סקר מהיר והגענו למסקנה שדרושים מקלטים בכמה מבתי-הספר.

הצבא הודיע שהוא מוכן לדאוג להקמת מקלטים ולשאת ב-90% מההוצאה אם מעלות תתן התחייבות לשאת בהוצאה של 10%. לא ניתנה התחייבות כזו, וכך לא נבנו מקלטים. מעלות היא עיירה נחמכת. הבה נתמוך בה עד הסוף.

מר חזן:

אנו מרגישים עצמנו מקופחים. לדעתי, ממשלת ישראל רוצה לפנות את מעלות ואולי להקים כאן מושב. כך אני רואה את המצב. משפחות ברוכות ילדים גרות בדירות ששטחן 48 מ"ר. הממשלה הכריזה על פתרון בעיית המשפחות הגרות בצפיפות של שלוש נפשות ויותר לחדר. במבצע הזה היא פסחה על מעלות.

מדוע אין מקימים מקלט אחד או שנים באזור התעשייה?

מאז באתי ארצה אני שומע על הקמת בית-כנסת מרכזי במעלות. שמעתי זאת בשנים 1959-1960-1970, ועד היום אינני רואה כל תכנית לבית-כנסת מרכזי.

מר י. פנט:

אני מבקש להבהיר מספר דברים. היתה אי-הבנה בענין של בניית מוסדות ציבור. המברק נשלח לשר והוא דיווח שהמוסדות הם בבניה, בעוד שהכוונה היתה שעומד לצאת מכרז לבניה. יצא מכרז לבניית 12 חנויות חדשות.

בענין הסופרמרקט - חברת שופרסל לא הביעה נכונות

לבוא לכאן.

מדוע השר אמר בכנסת שבנו את החנויות.

מר אליהו בן-עקיב:

הסברתי זאת. הנוסח היה צריך להיות "לבניה" ובטעות נכתב "בבניה", וכך נקט השר בלשון זו.

מר י. פנט:

אשר לבית-כנסת מרכזי - לא אנו שולטים על התקציב למוסדות ציבור, כולל מוסדות חינוך, דת וסעד. סיכמנו. שמשרד הדתות הוא המקציב את הסכומים הדרושים לבניית בתי-כנסת.

אנו בונים השנה 140 יחידות דיור לקליטת עליה

ו-177 יחידות לצרכים אחרים. סיכמנו שנמליץ בפני השר לייעד את כל 177 היחידות להטבת תנאי הדיור, וזה כולל כמובן זוגות צעירים. אני מאחל לעצמנו שיבואו עולים למעלות ונאכלם בעולם את 140 היחידות. אבל אם חלילה לא יגיעו עולים, תימסרנה הדירות לאנשי המקום.

לפי התכנית נבנה בשנה הבאה 300 יחידות דיור.

לאלה הוספנו 100 דירות שהבטחנו לבנות באם יסתיים התכנון של השכונה החדשה על-חשבון שנת 1975. אנו עוד בסתיו נפעיל 200 יחידות.

אנו בונים שכונות. המהנדס הראשי יסביר מדוע

אי-אפשר לבנות באוחס החללים שראיתם בין הבתים.

סוכם שיעשה סקר איכלוס. נבקש מ"עמידר" לעשות

סקר כדי לדעת למי לתת את הדירות החדשות או את הדירות המתפנות, ואיך לאחד ולמי לייעד את הדירות המתפנות. רוב הדירות מיועדות לשיפוץ.

במעלות הבניה יקרה כי זוהי בניה בטחונות

המחייבת גם הקמת מקלטים חת-קרקעיים. בניה כזו גם לוקחת הרבה זמן. בניית בית נמשכת שנתיים-שלוש. יש לכך כמה סיבות.

אנו נותנים במעלות הלוואה עומדת בסכום של

10 אלפים לירות לדירה. לזוגות צעירים נתנו גם דירות בתשלום של 2,000 לירות במזומן, והסכום הנותר במשכנתא ל-20-25 שנה.

אשר למגרשים בודדים - היתה פניה של 20 בעלי

הון מנהריה שהתענינו בבניה במעלות. הנושא נדון עם ראש המועצה וסיכמנו שנהיה מוכנים להעמיד לרשות מטרה זו שכונה עם מגרשים בודדים, כל מגרש בן דונם אחד לבניית בתים קטנים. מסתבר שאנשים אלה התחרטו בינתיים.

הכל אצלנו יחסי. הייתי רוצה שהוועדה תבקר יחד

אתנו בשלומי, עיירה צפונית, ותראה מהו המצב שם.

(קריאה: למה לא בכרמיאל?) (קריאה: כרמיאל קיימת שבע שנים ואנו קיימים 18 שנה)

מר י. פנט: אני מוכן לבקר יחד ביקנעם או באור-עקיבא. תראו ששם הבעיות לא יותר קטנות.

אם נצליח להפעיל עד 600 דירות במעלות, יהיה זה הישג למדינת ישראל. דירה עולה כאן ב-40%-50% יותר מאשר בנהריה, למשל.

מהנדס צלנר:

רצוני להוסיף כמה הערות מקצועיות לאינפורמציה שמסר מר פנט. בכל ישוב בונים לפי התכנון. מתכננים בהתאם לפרוגרמה, ואפשר לבנות בהתאם למספר הדירות שמקציבים לכל ישוב. במסגרת זו אי-אפשר לדבר על הגדלה מדי שנה ועל בניית שכונות. זה לא אומר שבונים בצורה של סלאים. אם 227 דירות הן בבניה, וחלק מהן מרוכז במקום אחד ליד המרכז - קשה להגיד שזה סלאי. ואם בקצה השני היו בסך-הכל 4 בתים לבניה, זה גם כן לא סלאי אלא השלמת הבניה בשכונה זו.

הפעלת הבניה בשנת 1974 משלימה את המרכז מסביב ומשלימה את השכונה, והיא צריכה לגבש את הישוב מבחינה חברתית ותרבותית והן מבחינת הגרעין להתפתחות בעתיד. יש ישובים שהתפתחו בדרך של בניית שכונות מפוזרות ואחר-כך היתה הליכה כלפי פנים. יש החולקים על כך אם הרעיון הזה היה נכון. אבל ישוב כמו מעלות, דווקא בגלל מצבו, צריך להתפתח מהפנים כלפי חוץ, כי יש לדאוג גם לערכים נוספים.

מבין 277 יחידות הדיור, יש בסך-הכל 20 דירות שהן בשטח של 54 מ"ר. והן כלולות רק במסגרת הדירות המיועדות לעולים. ידוע עד כה התקיפו אותם על המחסור בדירות קטנות, שאילץ את משרד הקליטה לתת לעולים דירות גדולות, גם אם מספר הנפשות של אותן משפחות היה קטן, כי אלה היו הדירות שעמדו לרשות העולים.

במסגרת הפרוגרמה הגדולה שהיא להפעלה בשנת 1974 יש 18 יחידות דיור כאלה, ביניהן 12 דירות קטנות לעולים ועוד שיירים של תכנון במסגרת כמה בתים גדולים. בונים דירות בגודל אשר מותאם ליעדים. כן הדירות הן בשטח של 80-85 מ"ר.

מי שעקב אחר הנושא של משך הבניה לפני מלחמת יום הכיפורים נוכח לדעת שמשך הבניה היה פעם 14-16 חודש, ובמשך תקופה מסוימת 20 חודש. צריך להביא בחשבון את התנאים של מעלות, שם הבניה היא בטחונית והמקלט הופך למבצר ממש. גם התנאים הטופוגרפיים כאן הם קשים. כמות הבטונים והאבן שצריך להביא מהחוץ גם היא מהווה את אחד המכשולים. מכשול נוסף נעוץ בבניה הבטחונית, אשר מעבירה את נקודת הכובד מפועלים פשוטים לבעלי מקצוע ולעובדים בקבוצות קבלניות. האמת היא שקשה להשיג קבוצות קבלניות. התביעות שלהם עבור הנסיעה למעלות הן גבוהות מאד. אנו יודעים את מצבם של קבלני הבניה ומבינים אותם.

דובר על בעיות חניה. אני מבקש לראות את השטח המיועד לחניה ליד החנויות. גם התכנון שהוא בשלבי סיום מביא בחשבון שטח למגרש חניה שישרת את החנויות. משרד השיכון בונה אך ורק לפי רשיונות בניה. שום מוסד איננו מאשר בניה ללא הבטחת חניה.

אני מבקש שנרשום לעצמנו שאם נצליח להפעיל את הבניה לפי המתוכנן, הרי בסך-הכל יש רזרבה מוכנה לשנת 1975 של 100 יחידות דיור, כי האתר נמצא בשלבי תכנון. זו לא רק בעיה של משך התכנון אלא גם של משך קבלת האישורים השונים מהוועדות.

קיים צוות של כלכלנים, סוציאלוגים ואנשי חינוך, אשר דנים על התכניות, היעדים והמטרות, לאיזה אזור בארץ מתאימה תכנית זו, ולאיזה אזור תכנית אחרת.

גב' דולי דרורי: מדוע בונים במעלות דירות המתאימות יותר לבאר-שבע? במעלות יורד שלג בחורף. בדירות אין כל מערכת חימום. האם אפשר לקבל תשובה על כך?

מר י. פנט: פרט לירושלים, משרד השיכון איננו כונה דירות עם מערכת חימום. מערכת החימום היא מאד יקרה.

מר אליהו בן-עקיב: אם המצב הוא כה טוב, מדוע 80% מהתושבים גרים בתנאים של תת-דיור? ערכנו סקר והנתונים שלנו הם בדוקים ומהימנים. מסרנו לכם את המספרים. תוצאות הסקר מראות ש-80% מהאוכלוסיה במעלות גרים בתנאים של תת-דיור לפי הקריטריונים של משרד השיכון. הם גרים בדירות יותר קטנות מאלה המגיעות למשפחה בסדר גודל כזה. כאשר אני מדבר על תת-דיור כוונתי לדירה יותר קטנה מזו המגיעה למשפחה לפי מספר הנפשות שלה. (היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: כוונתך לדיור צפוף.)

לא אמרתי שמשרד השיכון לא עשה דבר במעלות.

מספר הדירות במעלות, קטנות וגדולות, מגיע

ל-1,100 יחידות דיור.

ל-1,100 יחידות דיור על 3,500 תושבים.

ל. דיציאן:

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: מספר משפטים לסיכום.

אני מתנצלת שהביקור שלנו היום הוא חטוף ואין לנו זמן לשיחה יותר ארוכה וממצה, למרות שקיימנו פעם שיחה כזו, אבל חשוב לחזור על הדברים פעם נוספת ביחד הדגשה. לא היה לנו מספיק זמן לראות את המקום באופן יסודי, למרות שכולנו מכירים אותו. בכל-זאת כל שנה יש שינויים וטוב לעמוד עליהם. נעשה זאת בהזדמנות אחרת.

אני רוצה לשבח את אנשי המקום ואת הנציגות שלכם, שנאבקים בעקשנות על דברים שהם צודקים בהם. איש איננו טוען שאינכם צודקים בדרישותיכם, לא אנשי משרד השיכון ולא אנשי משרדי הממשלה האחרים. לא על כך הוויכוח. הוויכוח הוא על הקצב של הבניה ושל ביצוע השיפורים הדרושים. האמת היא שמאז התחלנו לטפל בנושא חלה תזוזה במספר צנינים. היום איננו עומדים באותו מצב שעמדנו בו כאשר חברת-הכנסת גז העלתה את הצעתה לסדר-היום של הכנסת. אני סבורה שנעשו צעדים חשובים לביצוע אותם דברים שסוכמו בישיבה שהתקיימה ב-14 באפריל. אפילו אם נביא בחשבון שאותן 277 יחידות הדיור הן בשלבי בניה, יש להנ"ח שתוך שנת 1975 הן תהינה גמורות. חלק מהדירות האלה מיועדות לעולים, שהלוואי ויבואו, ואז האוכלוסיה של המקום תגדל ותהיה יותר מגוונת. אני רואה בכך ברכה. אם דירות אלה לא תאוכלסנה על-ידי עולים חדשים, יעמידו אותן לרשות תושבי המקום לפתרון בעיות הדיור שלהם.

לאנשי משרד השיכון הצוני לומר, שוועדת העבודה

שהחלה לטפל בנושא תמשיך לעקוב אחר ביצוע אותם דברים שסוכם עליהם בשיחות השונות וכן בסיכום בכתב. במידה ותהיה נסיגה כלשהי מהאמור באותו מסמך שהוא סיכום על דעת כל הגורמים, גם המקומיים וגם משרדי הממשלה, לא נקבל כל תשובה שתנסה להצדיק או להסביר מדוע הדברים לא נעשו. אני אומרת את הדברים האלה בנוכחות כל הגורמים. אתם יודעים את המגבלות שלכם, ואם כתבתם מה שכחתם בסיכום - אתם חייבים לבצע כל מה שסוכם.

מר י. פנט: אני מציע שוועדת העבודה תכתוב למשרד הראשי,

שבעקבות הביקור והסיכום - ועדת העבודה תעמוד

על הביצוע המלא של כל מה שסוכם.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: ודאי שכך נעשה. גם לאחר הפגישה המצומצמת שהיתה בכנסת ניסחנו את הסיכום של הפגישה ושלחנו אותו לכל הגורמים. שלחתי זאת לשרים הנוגעים בדבר וביקשתי דין-וחשבון על מה שבוצע ממסקנות ועדת העבודה. חלק מהדיווח טרם נתקבל. דבר ראשון נתבצע - ישבתם עם אנשי המקום, וזהו הסיכום שהגעתם אליו. בימים אלה נסכם בכתב את הביקור. אעביר לשר השיכון את ההעתק של הסיכום שנתקבל ואודיע שוועדת העבודה עומדת על ביצוע התכנית שהותוותה יחד עם אנשי המקום ועם שאר הגורמים. אם כל מה שסוכם יבוצע אבוא אליכם ואומר: לשנה זו - דיינו.

ביום ה' שעבר ביקרנו בקריה-שמונה. נסענו בדרך זו והתחלנו לדבר על מעלות. ראינו את הסובב אותנו ואמרנו שיש לעשות כל מאמץ כדי לאכלס את החלק הזה של הגליל. חובתנו לעשות הכל כדי שכל הדברים האלה יבוצעו הלכה למעשה.

אני רוצה להודות לאנשי חברת "עמידר" ואנשי משרד השיכון שליוו אותנו בסיור הזה. ביקרנו היום בשני מקומות - ביבניאל ובמעלות, וראינו את ההבדל בין שני הישובים האלה. כאן ראינו התקדמות עצומה. אני מאחלת לכם ולנו שמעלות תיהפך לפינת חמד בגליל המערבי.
